

การใช้สันฐานในสมัยรัตนโกสินทร์

นางสาวเทพี พันธุ์เมธा

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-699-8

013233

๑๕๔๒๔๖๘๔

๑

THE USE OF CONJUNCTIONS IN THE RATANAKOSIN PERIOD

Miss Debi Bandhumedha

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้สันธานในสมัยรัตนโกสินทร์
โดย	นางสาว เพ็ชร์ พันธุ์ เมธा
ภาควิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ดุษฎีพร ชานินโภคศานต์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

(ຮອງສາສ්තරාජරි දු. ස්‍රීය පිශාලඩුර)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการ ในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.. ประชานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนัดดา)

..... ๑๖๐๐/๙ วันที่ ๑๔๓ กิจกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวารัตน์ พันธุ์เมธा)

ក្រសួងការពិន័យ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทัย พุกพาสุข)

.....Obeyin.....H. Anavit..... กรรมการ

(อาจารย์ดุษฎีพง ชานิโกรศานต์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้สันธนาณฑ์ในสมัยรัตนโกสินทร์
ชื่อผู้ติด นางสาว เพ็ญ พันธุ์ เมธ
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดุษฎีพร ชำนิโภคานต์
ภาควิชา ภาษาไทย
ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการใช้สันธนาณฑ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งช่วงเวลาที่ศึกษาออกเป็น ๓ สมัย คือ สมัยรัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ ๓ สมัยรัชกาลที่ ๔-รัชกาลที่ ๖ สมัยรัชกาลที่ ๗-รัชกาลปัจจุบัน ข้อมูลที่นำมาศึกษาเก็บรวบรวมจากเอกสารตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ จนถึงรัชกาลปัจจุบัน รวมทั้งภาษาผูกที่คนทั่วไปใช้ในปัจจุบันอีกด้วย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ประการแรก สันธนาณฑ์ใช้เชื่อมประโภคความหมายเดียวมี ๑๔ ชนิด อาจปรากฏเป็นสันธนาณเดียว หรือปราก្សห์ร่วมกับคำสันธนาณด้วยกัน หรือร่วมกับคำชนิดอื่น เป็นกลุ่มคำสันธนาณ ส่วนสันธนาณที่ใช้เชื่อมประโภคบอก ๒ ความหมายด้วย อาจปราก្សห์เป็นสันธนาณหรือสันธนาณที่มาเรียงด้วยกัน ซึ่งอาจเป็นสันธนาณเดียวกับสันธนาณเดียว หรือสันธนาณเดียวกับกลุ่มคำสันธนาณก็ได้ ประการที่สอง สันธนาณบางคำปราก្សห์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน บางคำเพิ่งจะปราก្សห์มีขึ้นในระหว่างสมัยรัชกาลที่ ๔ หรือเพิ่งจะมีในสมัยปัจจุบัน และบางคำปราก្សห์ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓ และสมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลปัจจุบัน แต่ไม่ปรากฏระหว่างสมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๖

งานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น ๓ บท บทที่ ๑ เป็นบทกล่าวถึงความมุ่งหมายและขอบเขตของการวิจัย บทที่ ๒ เป็นการศึกษาการใช้สันธนาณฑ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยอาศัยความหมายเป็นเกณฑ์ในการจำแนกดามสัญรัชกาลที่ได้จัดแบ่งไว้ พร้อมทั้งตัวอย่าง บทสุดท้าย เป็นการสรุปผลของการศึกษาการใช้สันธนาณฑ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ทั้งในส่วนที่เหมือนกันและต่างกัน และเสนอแนะประเด็นที่น่าสนใจบางประการ เพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

Thesis Title The Use of Conjunctions in the Ratanakosin
 Period

Name Miss Debi Bandhumedha

Thesis Advisor Aachaan Dusdeporn Chamnirokasant

Department Thai

Academic Year 1985

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study the use of conjunctions in the Ratanakosin Period. The whole period is devided into 3 groups : the time during the reign of King Rama I-III, the time during the reign of King Rama IV-VI and the time during the reign of King Rama VII upto the reign of the present King. The investigation is based on data collected from document since the reign of King Rama I upto the reign of the present King and from spoken languages in contemporary thai. The results of this research are as follows ::

First, there are 14 kinds of conjunctions. Each kind has different meaning may occur as a single word or occur with another conjunction or with words of other categories and still give only one meaning. The Conjunctions or groups of conjunction however may co-occur closely as the same unit or occur in sentences which follow eachother and consequently give 2 meanings.

Second, some conjunctions have occurred since the reign of King Rama I upto the reign of the present King ; some occurred only

during the reigns of King Rama I-III or during the reigns of King Rama IV-VI or during the reigns of King Rama VII upto the present King.

This thesis is divided into 3 chapters. Chapter one introduces the reader to the purpose and the scope of this research. Chapter two examines the use of conjunctions in the Ratanakosin period. Chapter three gives the conclusion and suggestions for further study.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงมือได้ถ้าปราชจากความ เมตตาของอาจารย์ดุษฎีพร
ชานิโกรศานต์ ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้ คำแนะนำ ทั้งยังให้กำลังใจ
จนผู้วิจัยสามารถเขียนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จทันเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยตระหนักและซาบซึ้งในความ
กรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมาไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย ได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนัดดา รอง-
ศาสตราจารย์ ดร.นวรรตน พันธุ์เมธ แล้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกมาสุข
ในการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา
ณ ที่นี่

อีก ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยเอกสารโบราณ และหน่วยบริการในโครงการฯ
ท่องเที่ยวแห่งชาติ ที่ให้ความสำคัญในการค้นคว้าข้อมูลจนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงอย่างเรียบร้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
บทที่	๑
1. บทนำ.....	๑
2. การศึกษาการใช้สันฐานในสมัยรัตนโกสินทร์.....	๕๔
1. สันฐานที่ใช้เชื่อมประวัติศาสตร์ความหมายเดียว.....	๕๕
1.1 สันฐานเชื่อมความที่เป็นเหตุ.....	๕๕
1.2 สันฐานเชื่อมความที่เป็นผล.....	๖๕
1.3 สันฐานเชื่อมความที่บอกเวลา.....	๗๓
1.3.1 สันฐานเชื่อมความบอกเวลา ก่อน.....	๗๓
1.3.2 สันฐานเชื่อมความบอกเวลา ภายหลัง.....	๗๖
1.3.3 สันฐานเชื่อมความบอกเวลา เดียว กัน.....	๗๙
1.3.4 สันฐานเชื่อมความบอกเวลา เริ่มต้น.....	๘๕
1.3.5 สันฐานเชื่อมความบอกเวลา สิ้นสุด.....	๘๘
1.4 สันฐานเชื่อมความที่ให้เลือก.....	๙๑
1.5 สันฐานเชื่อมความที่คล้อยตามกัน.....	๙๖
1.6 สันฐานเชื่อมความที่ซัดแย้งกัน.....	๑๐๔
1.7 สันฐานเชื่อมความที่ต่างกัน.....	๑๑๒
1.8 สันฐานเชื่อมความที่บอกเงื่อนไข สิ่งสมมุติหรือคาดคะเน.....	๑๑๓
1.9 สันฐานเชื่อมความที่เปรียบเทียบ.....	๑๒๑
1.10 สันฐานเชื่อมความที่บอกตัวอย่าง.....	๑๓๑
1.11 สันฐานเชื่อมความที่บอกจุดมุ่งหมาย.....	๑๓๒
1.12 สันฐานเชื่อมความที่บอกลิงก์หนด.....	๑๓๖
1.13 สันฐานเชื่อมความที่บอกลักษณะหรือวิธีการ.....	๑๓๗
1.14 สันฐานเชื่อมความให้ஸະສລວຍ.....	๑๓๘

